

locum; sine divisibilitate, impenetrabilitate actuali naturaliter *C.* supernaturaliter *N.* Responsio patet ex dictis in Conclus.

Ad prob. 1^{am}. *R. D. M.* Effectus formalis primarius quantitatis est, reddere corpus extensum in ordine ad locum, etc. *N.* secundarius *C.* Effectus formalis primarius quantitatis est, reddere corpus quantum, sive illi tribuere extensionem internam partium in ordine ad se; diciturque etiam impenetrabilitas radicalis; aptitudo proxima ad extensionem localem: quem effectum etiam quantitas in Eucharistiâ corpori Christi tribuit. Impenetrabilitas vero actualis, extensio localis, effectus est secundarius divinitus impenetrabilis.

Ad prob. 2^{am}. *R. N. paritatem.* Spiritus nullam quantitatem, nullasque partes habet; ergo non potest coextendi loco. At corpus etsi partes habeat, et quantitatem, hæcque etiam exigat habere partes in ordine ad se; non tamen essentialiter exigit, partes extendi in ordine ad locum actualiter.

Ad prob. 3^{am}. *R. N. Cons.* Loquitur enim *S. Pater* de ordine naturali, juxta quem certum est, corpus extensive et per partes esse in loco; interrogatus enim fuerat de modo, quo Christi corpus in cælo est, et quo Deus est ubique. Posse vero corpus sine corporum qualitatibus existere, diserte docet *S. Aug. L. 22. de Civit. cap. 8. n. 21.*, ubi postquam retulisset anulum quemdam magicum illæso et undique clauso vinculo capillatio, quo fuerat involutus, ante pedes mulieris divinitus illæsum jacuisse, subdit: *Non credunt hoc, qui etiam Dominum Jesum per integra virginalia Matris enitum, et ad discipulos ostiis clausis ingressum fuisse, non credunt. Martyr certe ipse (S. Stephanus) quo impetrante illa sanata est, in Filium permanentis Virginis credidit, in eum, qui ostiis clausis ad discipulos ingressus est, credidit.*

CAPUT IV.

DE NATURA EUCHARISTIÆ, MATERIA, FORMA.

Eucharistiam sacramentum esse in specie infima unum, ex sensu Ecclesiæ intelligitur, quæ constanter sacramenta septem, nec plura, nec pauciora credidit; tum inde, quod sacramentum hoc institutum sit ad modum convivii, ad cujus integritatem cibus et potus pertinet. An vero debeat dici unum vel multiplex numero? a modo loquendi dependet; si enim, ut rationem nutrimenti spiritualis habet, spectetur, erit unum numero, quia ad nutrimentum cibus et potus pertinent; si vero spectetur, ut habet rationem signi sensibilis, quod sunt species, modo unum, modo multiplex erit; unum, si ambæ species ad unam ordinentur refectionem, ut respectu Sacerdotis in Sacrificio; multiplex, si species ordinentur ad sumptiones, vel refectiones plures.

Inquiri etiam hic solet, quænam ad sacramenti hujus constitutionem pertineant; an solæ species; an corpus et sanguis Christi; an etiam verba con-

secrationis? At conformius Conciliis et Patribus sentiunt, qui singula hæc requirunt. 1°. *Species*; quia TRIDENTINUM Sess. Can. 4. ait corpus et sanguinem Christi in *S. Eucharistiæ sacramento* contineri; ergo id, quod continet corpus et sanguinem Christi, est sacramentum saltem partialiter: sed species continent; ergo. 2°. *Corpus et sanguis Christi*; quia FLORENTINUM in Decr. docet, hoc sacramentum confici verbis Sacerdotis; sed quod conficitur a Sacerdote, præcipue est corpus et sanguis Christi, ut conjuncta cum speciebus. 3°. *Verba consecrationis*; sunt enim forma; omnia autem sacramenta, juxta FLORENT. rebus ut materia, verbis ut forma perficiuntur, et persona ministri. His igitur dimissis ad questiones utiliores convertimur.

ARTICULUS I.

AN EUCHARISTIA IN RE PERMANENTE, VEL TANTUM IN USU CONSISTAT?

Quæstio in eo versatur: utrum statim post prolata consecrationis verba, ante omnem usum et sumptionem Eucharistiæ, corpus et sanguis Christi sint sub speciebus realiter præsentia, subque his tamdiu permaneant, quamdiu hæc permanent integræ; vel an tantum præsentia fiant tum, cum manducatur panis, bibiturque vinum? Prius affirmant uno ore Catholici; posterius Protestantes.

289. *Dico.* Eucharistia non consistit præcise in usu, sed in re permanente. Est de fide catholica, juxta TRIDENTINUM Sess. 13. Can. 4.

Prob. 1°. Ex *S. SCRIPTURA.* Corpus Christi tunc præsens fuit, cum dixit: *Hoc est corpus meum*; quia verba Christi operabantur statim, erantque vera; vera autem non fuissent, nisi tunc ejus corpus præsens fuisset. Atqui verba ea protulit Christus, antequam discipuli manducarent; ergo. *Prob. min. 1°.* Quia verbis istis: *comedite, bibite*, Christus discipulos invitabat ad manducandum et bibendum; pro motivo autem addebat: *Hoc est corpus meum: Hic est enim sanguis meus*; hoc namque indicat particula *enim*, ut adeo sensus sit: manducate et bibite, quia cibus, quem offero, est corpus meum; et potus, est sanguis meus: sed motivum debuit discipulis proponi ante, et ab his intelligi, quam manducarent, et biberent; ut scirent, se non communem panem, nec vulgare vinum accepturos. 2°. Quia ex eodem calice biberunt omnes, juxta illud Luc. 22. *Dividite inter vos*; ac Marc. 14. *Biberunt ex illo omnes*; sed Christus non toties repetiit hæc: *Hic est sanguis meus*, quoties biberunt, sed tantum semel.

Respondent. Christum dedisse cibum et potum antequam diceret: *Hoc est corpus meum: Hic est sanguis meus*, ut colligitur ex Matth. 26. ubi hæc: *Accipite et comedite*, in serie verborum Christi præmittuntur his: *Hoc est corpus meum*; et Marc. 14. illa: *Biberunt ex illo omnes*, ponuntur ante hæc verba consecrationis: *Hic est sanguis meus*; ergo tunc primum præsens erat corpus et sanguis Christi, quando manducabant, et bibeant. Verum

R. 1°. N. Ant. Si enim ex his verbis Matthæi et Marci colligeretur, Christum dedisse cibum manducandum, et potum bibendum antequam dixis-

set : *Hoc est corpus meum : Hic est sanguis meus*, dici pariter posset : 1º. quod manducassent, et bibissent plene jam; quia Marcus ait in præterito, et biberunt; sicque nec in re manducassent corpus, nec bibissent Christi sanguinem, quia manducassent, et bibissent ante consecrationem; ante hanc vero etiam adversariorum consensu nec corpus Christi, nec sanguis præsens est. 2º. Vel certe dici posset Christum nonnisi post manducationem præsentem fore, ex eadem ratione; quod rursus et falsum est, et ipsi negant adversarii. Hinc non ex serie narrationis (quia et Scriptores sacri non raro per anticipationem posteriora præponunt prioribus) sed verborum sensu colligi debet, quid prius dictum, factumque fuerit; sensus vero aperte exigit, Christum prius consecrasset, ac dixisse: *Hoc est corpus meum*, quam discipulis manducandum daret, ut vult data probatio.

Respondent alii, verba Christi esse promissoria rei paulo post futuræ; vel conditionata, sub conditione implendi præcepti, quia verba hæc: *Accipite et comedite*, præceptum continent; illa vero: *Hoc est corpus meum*, promissionem, ut sensus sit: *Hoc est corpus meum*, si manducaturi sitis; ergo etsi ante manducationem Christus dixerit: *Hoc est corpus meum*, hoc tamen non ante præsens esse cœpit, quam cum impleretur conditio, sive manducatio.

At figmenta hæc sunt, et textui adversantia; non enim dixit Christus: *Hoc erit corpus meum, si manducaveritis*, ut dicere debuisset, si sub conditione hac promittere tantum suum corpus voluisset; sed propositio Christi absoluta fuit: *Hoc est*. Sed et ea interpretatio non convenit pronomini demonstrativis *hoc, hic*, quæ rem sensibilibus præsentem indicant, nec verbo *est* præsentis temporis.

Prob. II. Ex TRADITIONE. Teste S. JUSTINO Apol. 2. (opp. p. 97. E.) Eucharistia peractis mysteriis deferebatur ad absentes. Idem refert S. IRENEUS epist. ad Victorem summ. Pont. (ap. Eusebium Hist. Eccl. L. 5. c. 24.), Eucharistiam mitti solitam ad alios in *signum pacis*, sicque missam a suis prædecessoribus ad episcopos, qui luna decima quarta cum Judæis celebrabant Pascha.

Eucharistiam primi fideles secum asportabant, temporibus præsertim persecutionum, ut se ea domi reficerent, et munirent, teste TERTULLIANO L. 2. ad uxorem cap. 5. qui adhortans eam, ne post suum obitum virum ducat infidelem, hac inter alias ratione utitur: *Non sciet maritus, quid secreto ante omnem cibum gustes? Et si sciverit panem, non illum credit esse, qui dicitur*, id est, corpus Christi. S. CYPRIANUS Tract. de lapsis n. 26. refert de muliere in persecutione lapsa, quod, cum *arcam suam, in qua Sanctum Domini fuerat, manibus indignis tentasset aperire, igne inde surgente deterita sit*. S. BASILIUS epist. 289. (al. 93. opp. t. 3. p. 187. A.) ad Cæsaream Patriciam tradit, monachos desertum petentes deferre Eucharistiam secum, ibique suis eam sibi manibus ministrare. S. CHRYSOSTOMUS epist. ad Innocentium papam n. 3. (opp. t. 3. p. 519.) de militibus ab Imperatore ad ipsum occidendum missis inquit: *Locum, in quo Sancta condita servabantur, ingressi sunt milites... Quin et Christi sanguis, sicut in tali tumultu contingit, in prædictorum militum vestes effusus est*. S. HIERONYMUS (vel quicumque hujus epistolæ auctor sit) epist. 4. ad Rusticum monachum (al. 125. n. 20.) laudat Exuperium episcopum Tolosanum, quod ob pauper-

tatem corpus Christi in canistro portare cogeretur: *Nihil illo ditius, qui corpus Domini canistro vimineo, sanguinem portat in vitro*.

Tandem Eucharistiam servatam fuisse pro infirmis refert EUSEBIUS L. 6. Hist. cap. 44., ac presbyterum per puerum petenti Serapioni misisse particulam Eucharistiæ, ac jussisse, ut eam madefactam in os senis instillaret. Adorari debere Eucharistiam ante sumptionem monent Patres, S. AUG. in Ps. 98. n. 9. *Nemo illam carnem manducat, nisi prius adoraverit*. S. AMBROS. L. 3. de Spiritu sancto cap. 12. (al. c. 11. n. 79.) *Caro Christi, quam in Mysteriis adoramus*. S. CHRYSOSTOMUS homil. 24. in 1. Cor. Ergo Eucharistia in re permanente, non solo in usu consistit.

Ad tantum nubem testium, cum negare eam Calvinus non posset, L. 4. Instit. cap. 17. §. 39. unum id respondet: *Qui sic faciunt, h. e. Eucharistiam servant, habent, fateor, veteris Ecclesiæ exemplum. Verum in re tanta, et in qua non sine periculo erratur, nihil tutius, quam veritatem sequi*. Sed quis non miretur responsum insolens? Quasi vero tutius non foret, veteris Ecclesiæ sensum potius, quam hesterni cujusdam Novatoris sequi? Ista, non ille columna veritatis est.

Neque subsistit aliorum cum Dallæo responsio: ex asservatione Eucharistiæ non sequi, quod Ecclesia vetus illam re permanente sitam crediderit, eo quod presbyteri vocati ad ægros, eam in horum domibus conficere potuerint; nam 1º. Serapioni non presbyter, sed puer Eucharistiam porrexit. 2º. Igitur antequam presbyter illam confecisset in ægrofi domo, nondum fuisset Eucharistia, quia nullum discrimen inter hanc et panem communem fuisse, quod repugnat laudatis Patribus. 3º. Non convenit cum more, quo deportabant secum Eucharistiam domum fideles, ut hanc sibi met ministrarent, nisi dicere quis vellet, eos tunc domi ipsos Eucharistiam confecisse, quod adversarii non concedent. 4º. Prorsus hæc responsio conciliari nequit cum S. Chrysostomo, Hieron., Ireneo, aliisque laudatis Patribus.

290. Obj. I. Ex historia Ecclesiastica rectius colligitur, priscos fideles non judicasse, Eucharistiam in re permanente consistere; ergo.

Prob. Ant. Reliquiæ Eucharistiæ post peracta Mysteria non solebant servari, sed vel comburebantur, vel consumebantur, ut constat 1º. ex epist. CLEMENTIS Romani ad Jacobum fratrem Domini, relata cap. 23. Dist. 2. de consecrat. (Labbe. t. 1. p. 98. D. E.) *Tanta in altari holocausta offerantur, quanta populo sufficere debeant; quod, si remanserint, in crastinum non reserventur, sed cum timore ac tremore Clericorum diligentia consumantur*. Idem constat ex HESYCHIO L. 2. in Levit. (Bibl. PP. t. 12. p. 86. C.), NICEPHORO L. 17. cap. 25. (Hist. Eccl. t. 2. p. 772.) 2º. Ex ORIGENE hom. 5. in Levit. n. 8. (opp. t. 2. p. 211. edit. Ruæi.) ubi de pane, quem Christus dedit discipulis, inquit: *non distulit, nec servari jussit in crastinum*. 3º. Ex S. CYPRIANO serm. de cæna Dom. (opp. p. 331. edit. Parisin. 1666.) *Panis iste recipitur, non includitur*. 4º. Ex S. HIERONYMO in cap. 11. 1. Cor. (opp. t. 11. p. 752. edit. Vallarsi.) *Quæcumque de sacrificiis superfuissent, illi in Ecclesia communem cœnam comedentes pariter consumebant*. 5º. Ex venerab. BEDA L. 4. Histor. Eucharist. cap. 14. (opp. t. 6. p. 194. C. apud Migne. Patrol. t. 95.), ubi refert Apostolos apparuisse puero

ægroto, eique dixisse, ut expectaret, dum celebraretur Missa, ut viaticum corporis Domini perciperet. 6°. Tandem ex Conc. CÆSARAUGUSTANO an. 381. (Labb. 2. p. 1009. E.), TOLETANO I. an. 400. (Labb. t. 2. p. 1213. D.) aliisque particulis Eucharistiæ asservari prohibentibus; ergo.

R. N. *Ant. Ad prob.* R. 1°. Pleraque hæc testimonia pugnare contra adversarios, 1°. quia probant sacrificium altaris, quod Missam dicimus; 2°. quia probant, post Communionem vel distributionem corporis Domini credidisse fideles, particulas residuas esse sacramentum, in iis contineri Christi corpus; cur enim alias tantam curam adhiberent, ut particula illæ *cum timore, tremore* consumantur a clericis, vel comburantur, vel dentur innocentibus?

R. 2°. N. *Ant. Ad 1um.* R. Plerorumque consensu, etiam et præsertim adversariorum, epistola illa non est CLEMENTIS Romani, sed ex supposititiis Antisiricianis una. Sed cujuscumque sit, loquitur de particulis, quæ citra corruptionis periculum servari non poterant, et supererant, postquam jam aliæ fuissent sepositæ pro infirmis, et missæ ad absentes; nam revera partem particularum istarum prius sepositam fuisse, ex eadem constat epistola (ibid.): *Reliquias fragmentorum corporis Domini custodire debent, ne qua putredo inveniatur in sacrario, ne, cum id negligenter agitur, corpori Domini gravis injuria inferatur.* Sed et clare indicat Hesychius, dum ait ibidem: *Est locus sanctus; ibi enim sanctum sanctorum requiescit.*

Ad 2um. ORIGENES id solum intendit, sacrificium laudis debere esse recens, ad quod probandum assumit exemplum Christi, qui panem consecratum statim distribuit; et tum præceptum Apostolis datum, ne panem portarent in via; tum Gabaonitarum exemplum condemnatorum, quod panes veteres ad Israelitas detulissent. Hæc vero exempla adhibet, in quantum ejus scopo servire poterant, sacrificium debere esse novum; alias pariter inferre quis posset, non licere panem portare per viam, uti pane veteri. Cæterum Eucharistiam, ut sacrificium est, semper debere offerri de novo, omnes Catholici dicimus; ideoque sec. XI. Cardinalis HUBERTUS, realis præsentia contra Berengarium defensor strenuus, reprehendit Græcos, quod per Quadragesimam imperfectas celebrarent Missas, id est, ex præsanctificatis, seu utendo hostia præconsecrata jam die Dominica præcedente. (Bibl. mag. Patr. t. 4. part. 2°. Resp. contra Nicetam p. 246. A.)

Ad 3um. R. 1°. Sermo ille non est S. Cypriani, sed Arnaldi Bonæ Vallis. 2°. Neque hoc auctor vult, Eucharistiam in vasis includi non posse, sed solum non includi debere ita, ut non sit etiam in aliis consecratis hostiis, et in qualibet earum parte, et aliis communicari non possit. Constat ex contextu: *æqua omnibus portio datur, integer erogatur, distributus non membratur; incorporatur, non injuriatur; recipitur, non includitur; cum infirmis habitans non infirmatur.*

Ad 4um. R. Nec hi Commentarii sunt D. Hieronymi, sed Pelagii hæresiarchæ; quanquam et is non neget, partem aliquam particularum fuisse prius sepositam; ac videatur loqui solum de particulis, quæ commode asservari non poterant.

Ad 5um. R. BEDA juxta alios loquitur de Monacho alicujus monasterii, in quo Eucharistia non servabatur. Dici etiam potest, Apostolos monuisse hunc puerum, ut expectaret sacrificii tempus, ut majore cum devo-

tionem fructuque viaticum perciperet. Cæterum Bedæ tempore usum asportandi secum Eucharistiam adhuc non fuisse omnino sublatum, constat ex ejusdem Hist. Eucharist. L. 4. cap. 24. (ibid. p. 214. G. D.)

Ad 6um. R. Concilia laudata morem asportandi Eucharistiam secum propter abusum, prohibitum volebant; quia scilicet Priscillianistæ, ut colligitur ex Conc. TOLETANO XII. c. 11. (Labb. t. 6. p. 532. A.) ad S. Eucharistiam accedebant cum Catholicis se Catholicos simulando; quam deinde horrenda cum impietate sacrilegi projiciebant. Non obstantibus tamen his Conciliis, mos asportandi Eucharistiam adhuc viguit tempore S. GREGORII L. 3. Dial. cap. 33., venerab. BEDÆ ex ante dictis.

291. *Obj. II.* Ex ratione 1°. Sacramentum Eucharistiæ institutum est propter usum, juxta illa: *Accipite, et comedite*; ergo consistit in usu. *Prob. Cons.* Sicut enim Christus Matth. 28. 19. dixit: *Baptizate omnes gentes*; sic Matth. 26. *Accipite, et manducate*; ergo sicut Baptismus consistit in actione indistincta ab ejus usu, sic in eo Eucharistia.

2°. Omne sacramentum debet esse signum gratiæ sanctificantis: sed Eucharistia non est signum gratiæ nisi in usu, sive sumptione. *Prob. min.* Eucharistia enim instituta est per modum cibi, ut Extrema Unctio per modum medicinæ: sed hæc in applicatione sola est signum gratiæ; ergo et illa in sola sumptione; proinde in hac consistere dicenda est.

Ad 1um. R. N. *Cons.* Licet enim non statim manducetur; non idcirco cessat finis; quia servatur, ut manducetur. Deinde finis est quid mere extrinsecum; unde eo licet cessante, vel nondum obtento, non ideo res ipsa cessare dicenda est; sed manet sacramentum signum sensibile efficax gratiæ, etsi hanc in actu secundo non conferat, nisi dum sumitur.

Ad prob. R. Tr. Ant. N. Cons. Etsi enim Christus singula sacramenta instituerit ad usum hominum; non ideo singula in solo usu consistunt, sed quod in sacramentis cæteris præter Eucharistiam eorum effectio non distinguatur ab usu, ex ipsis formis colligitur; at e contra Eucharistia ad sui usum præsupponitur; alias quippe falsa esset forma: *Hoc est corpus meum: Hic est sanguis meus*: quæ verba rem præsentem demonstrant. Item, Eucharistia consistit in corpore et sanguine Christi ceu cibo spirituali; sed cibus ante usum præsupponitur.

Ad 2um. R. C. *Maj. N. min.* ex modo dictis; quibus adde, nequidem de essentia aliorum sacramentorum, quæ in actuali usu consistunt, esse, ut gratiam, quam ceu signa illius practica significant, semper in actu secundo conferant; fide enim certum est, baptismum in hæreticis, improbis cum obice gratiæ illum sumentibus sacramentum esse.

Ad prob. R. D. Ut Extrema Unctio per modum medicinæ cujuscumque, nondum applicatæ N. qua applicatæ C. Eucharistia instituta est per modum cibi, non sumptio; e contra non oleum secundum se institutum est per modum medicinæ, sed unctio, juxta illud Jac. 5. *Ungentes eum oleo*; en usus, vel applicatio, sicut Matth. ult. *Baptizantes eos.* Oleum enim nisi determinatum per verba formæ spirituales medicinam nondum significat, sicut aqua extra baptismum nondum significat ablutionem spiritualem.